

חזרה אל הצוללת

אחת לכמה חודשים, כשאני חש נוסטלגיה מסוימת לכנסת, אני עולה ירושלימה, אל בית המחקר, אחרי שהייה של חצי שעה בו, אני נגמל מהעניינים לכמה חודשים נוספים. וזוהי תרופה ברזקה.

כך עשיתי בשבוע שעבר. לכבוד הדיון בכנסת על רצח כרמיזאן והפיגוע באוטובוס הירושלמי, ביקרתי במישכן, הקשבת קפה בדיון במליאה, שתיתי קפה למישכן, לא למרו למזג בו את נפשי בי.

קודם כל, בגלל האוויר. לא ייאמן כי יסופר, אך גם עתה, 18 שנים אחרי שהכנסת עברה למישכן, לא למרו למזג בו את האוויר. כשעה חמש-שש אחרי הצהריים מתחיל האוויר במיון לסבול מחוסר-חמצן. הוא חם ובלתי-נעים, כעבור זמן קצר רה אותו הדבר באולם המליאה, שאין בו חלונות.

בשעת התלוננתי על כך פעמים רבות באוזני יושבי-ראש הכנסת: נקראו מומחים, נערכו בדיקות ונמצא שאין מה לעשות. הכנסת ממשיכה להידמות לצוללת השקועה בתחתית האוקיינוס, כשמשתות עוינות מפליגות מעל לראשה אנה ואנה ומחפשות אותה לשוא.

הח"כים אינם מרגישים שהאוויר המשוש משפיע על תהליכי-החשיבה שלהם, מררים ומטמטם אותם. אצל אחרים מהם באמת קשה להבחין בהבדל.

האווירה מתאימה לאוויר, ורמת-הדיונים לרמת-החמצן. אחרי שעה של האזנה, קשה לי להאמין שבמשך עשר שנים ישבתי באולם זה והקשבתני לכל הנאומים. עכשיו אני מתייחס ככר אחרי חצי שעה.

קודם כל, העברית העילגת. אוריאל לין מכריז בגאווה, "יש לי את... ו.אין לי את..." ומדבר על רשויות-המדינה שהוא מקפיד לבטא "רשויות" בריש שוואית. ח"כ אלמוני (הסתבר לי שקוראים לו מיכאל איתן) נואם נאום אמריקאי במילים עבריות. וכך הלאה. שמעתי רק נאום אחד בעברית טובה: זה של עבד-אליוהאב הראשון, בן אחד הכפרים ליד נצרת.

אך מה נלין על השפה, כשהתוכן צורם את האוזן? הרמה הכללית היא של מאמר ראשי בצהרון. ככל נאום דברים פרוזיים המאמרים שקרא הק"כ בימים האחרונים, כשם שפירורי אוכל דברים במפתח הקשורה לצוארו של תינוק.

הנה, למשל, פנייה של אותו אוריאל לין. כנראה לתבוע הטלת עונשי-מוות על "מחבלים" (ערבים, כמוכן, לא יהודים, חלילה!) וגם על המטרופוליט הבודד שרצח בכרמיזאן, העלה את הנימוק הבא: בעוד כמה שנים עלול להתעורר הצורך בחילופי-שבויים, ואז יוחלף גם הרצח הזה. איך ירגישו אז מישפחות שני הקורבנות?

הצרה היא, שמדי פעם נופלים גם אנשים שלנו בשבי "המחבלים". אם אנחנו נוציא להורג את "המחבלים" שיפלו לידנו, יוצאו "המחבלים" להורג את האנשים שיפלו לידהם. והנה חידון לח"כ אוריאל לין: איך ירגישו המישפחות של אותם ישראלים, כאשר בניהם יוצאו להורג בטריפולי, כגמול על הוצאה-להורג ברמלה?

אך נראה שנימוק זה, המובן לכל סגן-מינה בצה"ל, הוא מעל לכשר-המחשבה של אוריאל לין. מכיוון ששתי בחורות חודרות, מבנות המישכן, אמרו לי קודם לכן שאוריאל לין הוא בהחלט מעל לרמה הממוצעת בכנסת, זה אומר משהו לגבי הרמה, ואולי באמת אשם חוסר-האמץ.

שאר הנאומים שהספקתי לשמוע היו בעלי רמה דומה. הלוואי שיכולתי לומר כי בצד השמאלי של הבית רמת-הטיעון גבוהה יותר מאשר בצד הימני, אך תהיה זאת הגומה מופלגת. בכנסת כולה יש, אולי, תריסר אנשים המסוגלים לנמק עמדה כלשהי, טובה או רעה, ברמה סבירה.

החיים האמיתיים רחוקים במיון. שם מתנהלים העסקים כרגיל. הח"כים מתרועעים בין העיתונאים, כנסיון נואש לזכות בציטוט כלשהו, ומסתכלים בקינאה גלויה בבני-התפנוקים של הטלוויזיה, יוסי שריד וגאולה כהן, המצליחים בלי מאמץ להחריף את אימרות-הישפר והתצלומים שלהם לכל מהדורות-החדשות בטלוויזיה. פנינת מרליפים שרים לכתב-החצר. מסכיב לשולחנות דנים פוליטיקאים בנושאים העומדים ברומם של עולם: מי ידע את מי, מי ייבחר, מה אמר שרעבי לטייטלבוים כישיבת הסניף בקריית-אביע, מה עולל רוזנבלום לאבוטבול בסניף קריית-שמונה.

כשאתה יוצא מן המישכן אל הערב הירושלמי, אתה מרגיש כמו מלה שהצוללת שלו עלתה סוף-סוף בחזרה לפני-הייה. איזה אוויר נהדר!

איר לעזור למחבלים

מזה חודש סוערת ארצות-הברית בגלל חוברת שהנפיקה סוכנות-הביטחון, סיא-אי-אי, לשכירי-החרב שלה בניקראגווא. היא באה ללמדם כיצד לנהל מילחמת-גרילה נגד הממשלה השמאלית, והורתה להם לרצוח פקידים וזטרים, ועוד ועוד.

זה לא יפה, וזה גם נוגד את החוק האמריקאי. הבית הלבן התכחש, הנשיא נאלץ להצטרף על כך כעיומת טלוויזיונית, והכל יימשך כמו קודם לכן.

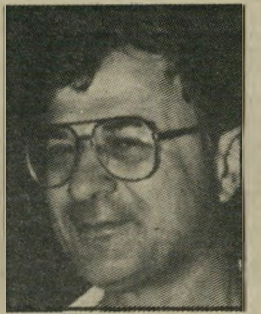
אך יש בפרשה זו נקודה אחת הנוגעת לנו. בין השאר מייצג המחבר, איש הסי-אי-אי, ללוחמי-הגרילה הימניים בניקראגווא לארגן הפגנות אלימות, כשהמטרה

היחידה היא לגרום לכך שכוחות-הביטחון יפתחו עליהן באש. בקצת מול ייהרג אחד המפגינים, נאמר בחוברת, וזה יהיה טוב מאוד. ההרוג יהיה לקדוש, הריגתו תסעיר את ההמונים, רבים יצטרפו למחתרת והמאבק נגד השילטון יקבל תנופה חדשה. וזוהי ההתשובה הניצחת לכל הרבילים, המציעים בארץ להטיל עונשי-מוות על "מחבלים".

לפני שבועיים, אחרי הרצח הנתעב לרגלי מינור כרמיזאן, יצאו כל המושגעים האלה מחוריהם כדי לנצל את הזעזוע הציבורי המוצדק. כמו במיסרד-חוליים במוסד סגור, הם התייצבו לפני כל-התיקשות ותבעו להוציא-להורג, לתלות, להעמיד מול כיתת-יוורים וכו'.

ריבוננו של עולם, האם לא ברור שזוהי בדיוק המטרה של מי שיוזמים מעשי-רצח כאלה? ברצף של חולשה תקבל המדינה את עצתם של הכסילים, הערבי הראשון יוציא-להורג — ולאירגונים הפלסטיניים הקיצוניים יהיה, סוף-סוף, קדוש אמיתי, קורבן התליין הציוני. המונים יתגייסו למחתרות הקיצוניות ביותר, וייצאו להרוג ציונים.

זה יתן הרכה הנאה רוחנית (ואולי גם גופנית) לאנשים מסוגם של מאיר כהן-אבידוב, הרצל רוזנבלום ומאיר כהנא. אך איך

לין

אורי אבנרי

אורי יונה אישי

למדינת-ישראל ביום ההוא, ואוי לחיילי ישראל שיהרגו בהתקוות עם תלמידיו הנלהבים של התלוי.

שימעון שלומציון

ויצחק חומיבבה

היה בעיתונים סיפור נחמד על כינוסי-פיסה של נמרים. זה קרה במידבר-היהודה. הנמרה חומיבבה הגיעה למקום-הפיסה בליוויית גור שלה, שכבר הגיע לפירקו וצריך היה לנהל משקבית עצמאי. במקום המתינה לה הנמרה שלומציון, וגם הגור שלה, הורדוס, היה לידה.

זה בלתי-רגיל, מפני שהנמרים אינם חיות חברתיות. לכל אחד מרחבי-מחיה משלו, ואין הוא סובל בו מתחרים. עם לכרד ישכון גם את הגורים שלה משללת המטרה מעל פניה, ובאגנים לכרד מיצוה, כתום כמה חודשים.

המיפגש הזה (הוא אחר באמצעות המשדרים, שהושטלו כנמרים בילדותם) נערך לכבוד איילה, שנקטלה על-ידי הנמרה שלומציון. חומיבבה באה להשתתף בסעודה, ואחרי זמן-מה גורשה. מדוע אני חוזר על כל הסיפור הזה? מפני שזוהי אלגוריה מושלמת של ממשלת-האחדות הלאומית. הטבע מחקה את האדם.

C'EST LA VIE

אני מודה שאת המילים הבאות אני כותב בגלל הכותרת. שמעתי אותה מפי יצחק ליבני, ופשוט אני יכול להתאפק. טוב, אז מה כותבים כדי להצדיק כותרת כזאת?

רק זאת: לפני 25 שנים שוחחתי עם סגן-שר צעיר (יחסית) במשרד-החץ האוסטרי. ידעתי עליו רק שהוא יהודי, וששמו ברנו קרייסקי.

שוחחנו על אוסטריה ועל מקומה באירופה ובעולם. אז אמר לי כמה מילים, שנחרתו בזיכרוני: אנחנו, האוסטרים, השלמנו עם זה שאנחנו מדינה קטנה. זה הקל מאוד על חיינו. אנחנו מרינה קטנה, ולכן איננו צריכים לייצר מטוסים ומכונות יוכלים לקנות אותם בזול בחו"ל. אתם, הישראלים, במצב קשה הרבה יותר. אתם אימפריה גדולה, ולכן יש לכם בעיות של יוקרה. אתם צריכים לייצר מטוסים ולכונן הודעתק, כי כך עושות אימפריות...

זה היה לפני מלחמת שש-הימים. עברו שנים, והנה אנחנו מייצרים מטוסים. לביא. לביא. לביא. יכולנו לקנות בעולם מטוסים טובים יותר במחיר זול יותר. כל הנימוקים שרגילים להביא — שזה מקום את התשיעה ושנמכור מטוסים בחו"ל, ושזה מפתח את הטכנולוגיה — הם בולשיטי, אם תסלחו לי על הביטוי.

אנחנו מוציאים הודעתק שאין לנו — ושנחנו גולים אותו מפיות תינוקות וקנים — מפני שאנחנו אימפריה וקוקים ליוקרה. למען היוקרה מתמוטט המשק שלנו. זהו זה. C'est la vie.

הבה נרגילה

כשאני מזדמן לירושלים ויש לי שעה פנויה, אני נוהג לתפוס לי שרפה בבית-קפה קטן במזרח העיר ולהזמין נרגילה.

בדרך כלל אני מעשן גדול. אני מעשן סיגריות כלל. לא הייתי יוקו לאימת הסרטן כדי להימנע מכך — הסיגריות פשוט לא משכו אותי מעולם. אך אני מעשן מיקטרת וגם סיגארים, בייחוד בשיבותי מעצבנות.

הנרגילה היא משהו אחר. הנרגילה אינה רק עישון. היא פילוסופיה, השקפת-עולם, דרך חיים.

כשאתה מוצץ את המציצה הראשונה, אתה מסוכב איוה כפתור נסתר בנשמה שלך, ועובר מן הקצב המערבי, או מן הקצב החצי-מערבי המקובל בישראל, אל קצב יסתיכוני. לפניך שעה של התרבות במחשבות עמוקות, שאינן מובילות לשום מקום. שעה של תהייה ובהייה. שעה שבה אתה עסוק מאוד (הנרגילה מחייבת תשומת-לב מתמדת) ואינך עסוק כלל. בקיצור, שעה שבה אתה מוחסר-חמצן. הוא חם ובלתי-נעים, כעבור זמן קצר רה אותו הדבר באולם המליאה, שאין בו חלונות.

בשעת התלוננתי על כך פעמים רבות באוזני יושבי-ראש הכנסת: נקראו מומחים, נערכו בדיקות ונמצא שאין מה לעשות. הכנסת ממשיכה להידמות לצוללת השקועה בתחתית האוקיינוס, כשמשתות עוינות מפליגות מעל לראשה אנה ואנה ומחפשות אותה לשוא.

הח"כים אינם מרגישים שהאוויר המשוש משפיע על תהליכי-החשיבה שלהם, מררים ומטמטם אותם. אצל אחרים מהם באמת קשה להבחין בהבדל.

האווירה מתאימה לאוויר, ורמת-הדיונים לרמת-החמצן. אחרי שעה של האזנה, קשה לי להאמין שבמשך עשר שנים ישבתי באולם זה והקשבתני לכל הנאומים. עכשיו אני מתייחס ככר אחרי חצי שעה.

קודם כל, העברית העילגת. אוריאל לין מכריז בגאווה, "יש לי את... ו.אין לי את..." ומדבר על רשויות-המדינה שהוא מקפיד לבטא "רשויות" בריש שוואית. ח"כ אלמוני (הסתבר לי שקוראים לו מיכאל איתן) נואם נאום אמריקאי במילים עבריות. וכך הלאה. שמעתי רק נאום אחד בעברית טובה: זה של עבד-אליוהאב הראשון, בן אחד הכפרים ליד נצרת.

אך מה נלין על השפה, כשהתוכן צורם את האוזן? הרמה הכללית היא של מאמר ראשי בצהרון. ככל נאום דברים פרוזיים המאמרים שקרא הק"כ בימים האחרונים, כשם שפירורי אוכל דברים במפתח הקשורה לצוארו של תינוק.

הנה, למשל, פנייה של אותו אוריאל לין. כנראה לתבוע הטלת עונשי-מוות על "מחבלים" (ערבים, כמוכן, לא יהודים, חלילה!) וגם על המטרופוליט הבודד שרצח בכרמיזאן, העלה את הנימוק הבא: בעוד כמה שנים עלול להתעורר הצורך בחילופי-שבויים, ואז יוחלף גם הרצח הזה. איך ירגישו אז מישפחות שני הקורבנות?

הצרה היא, שמדי פעם נופלים גם אנשים שלנו בשבי "המחבלים". אם אנחנו נוציא להורג את "המחבלים" שיפלו לידנו, יוצאו "המחבלים" להורג את האנשים שיפלו לידהם. והנה חידון לח"כ אוריאל לין: איך ירגישו המישפחות של אותם ישראלים, כאשר בניהם יוצאו להורג בטריפולי, כגמול על הוצאה-להורג ברמלה?

אך נראה שנימוק זה, המובן לכל סגן-מינה בצה"ל, הוא מעל לכשר-המחשבה של אוריאל לין. מכיוון ששתי בחורות חודרות, מבנות המישכן, אמרו לי קודם לכן שאוריאל לין הוא בהחלט מעל לרמה הממוצעת בכנסת, זה אומר משהו לגבי הרמה, ואולי באמת אשם חוסר-האמץ.

שאר הנאומים שהספקתי לשמוע היו בעלי רמה דומה. הלוואי שיכולתי לומר כי בצד השמאלי של הבית רמת-הטיעון גבוהה יותר מאשר בצד הימני, אך תהיה זאת הגומה מופלגת. בכנסת כולה יש, אולי, תריסר אנשים המסוגלים לנמק עמדה כלשהי, טובה או רעה, ברמה סבירה.

החיים האמיתיים רחוקים במיון. שם מתנהלים העסקים כרגיל. הח"כים מתרועעים בין העיתונאים, כנסיון נואש לזכות בציטוט כלשהו, ומסתכלים בקינאה גלויה בבני-התפנוקים של הטלוויזיה, יוסי שריד וגאולה כהן, המצליחים בלי מאמץ להחריף את אימרות-הישפר והתצלומים שלהם לכל מהדורות-החדשות בטלוויזיה. פנינת מרליפים שרים לכתב-החצר. מסכיב לשולחנות דנים פוליטיקאים בנושאים העומדים ברומם של עולם: מי ידע את מי, מי ייבחר, מה אמר שרעבי לטייטלבוים כישיבת הסניף בקריית-אביע, מה עולל רוזנבלום לאבוטבול בסניף קריית-שמונה.

כשאתה יוצא מן המישכן אל הערב הירושלמי, אתה מרגיש כמו מלה שהצוללת שלו עלתה סוף-סוף בחזרה לפני-הייה. איזה אוויר נהדר!

ריקליס

יחד עם קראפי, רוצים לקבור אותנו. על כן, כאשר אנחנו היהודים עורכים את חשבון-הנפש, אנחנו צריכים לבחור ברגן.

וכדי לסלק כל ספק, הודיע ריקליס שהוא ישלם בעד כל המודעה היקרה הזאת מכיסו הפרטי, ומבקש שלא לשלוח תרומות למימון.

עד כאן הכל בסדר. ריקליס הוא פטריוט אמיתי, גם אמריקאי וגם ישראלי, הוא חבר הכיטוב של אריאל שרון, וגם עזר לו בשעתו להקים את החווה שלו. הוא יודע על מי להמר.

ורק פרט אחד קטן-קטן מפריע לי. ריק הוא כרגילי. כאשר פרצה מלחמת-העצמאות הוא היה ישראלי צעיר, בריא וחטון. והוא בילה את כל המלחמה, וגם את כל המלחמות הבאות, בארצות-הברית. הוא לא היה פנוי לשרות קרבי.

אך זה קורה שכל המשתמטים — מריקלים ועד כהנא — הם הפטריוטים הגדולים ביותר? על כך אמרו חז"ל: במקום שפטריוטים כאלה עומדים, צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד. בגלל סיבות מובנות.